

УДК 37.015.31-052/37.013.42 (043.2)

Сігетій К.І.
студентка ПО-1м, ОС «магістр», МДУ,
Кузьма-Качур М.І.
к.п.н., доц., доц. кафедри ТМПО, МДУ

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

В історії людської думки проблема творчих здібностей є однією з найдавніших. Творчий процес, творчість і творчі здібності привертали увагу філософів починаючи з античних часів. Зацікавленість проблематикою творчості в античних мислителів (Анаксимандра, Аристотеля, Геракліта, Демокрита, Піфагора, Платона, Сократа та ін.) зародилася практично одночасно з появою систематизованого філософського знання.

В епоху Античності була закладена основа для дослідження дефініції «творчі здібності». Грунтуючись на платонівських уявленнях про здібності як потенційно даних духовних властивостях людини, без яких зовнішній вплив не може спричинити належного ефекту, Аристотель поділяв здібності на вроджені та набуті, указував на взаємодію обдарованості і необдарованості, на зв'язок здібностей і діяльності.

Інше осмислення творчих здібностей виникає в християнській філософії середніх віків, де ця проблема знайшла своє відображення у творах представників цього історичного періоду Августина Блаженного і Фоми Аквінського. У їхніх працях декларувалася божественна природа творчих здібностей.

Однією з найважливіших особливостей періоду Відродження є переміщення акценту від Бога в бік людини, творчі здібності перестають розглядатися лише як вияв божественного задуму.

У наукових концепціях Нового часу, заперечуються будь-які форми тиску з боку держави, релігії, соціальні обмеження, а у центрі філософських досліджень проблема творчості і творчих здібностей, починає розглядатися свобода людини.

На початку ХХ ст. виникла психоаналітична теорія творчості, основоположником якої був З. Фрейд. У творчості знаходять втілення витіснені прагнення і переживання, так звана сублимація. Здібності, творчі здібності розглядаються як індивідуальні вроджені характеристики.

У цілому аналіз основних підходів до осмислення природи і ролі творчих здібностей показав, що розуміння її сутності змінювалися від однієї історичної епохи до іншої.

Проблема розвитку творчих здібностей нині продовжує розвиватися в таких напрямках:

- у першому творчі здібності визначаються за рівнем інтелектуального розвитку (Л. Венгер, О. Дьяченко, В. Кудрявцев, Н. Лейтес, М. Подьяков, О. Тихомиров). Науковці виділяють основним

структурним компонентом творчих здібностей проблемність мислення, яка виражається у відкритості дитини новому, у пошуку невідповідностей і протиріч, у власній постановці питань і проблем. Методами дослідження творчих здібностей є проблемні ситуації;

- у другому напрямі творчі здібності розуміються як креативність, як «виявлення нового в постановці і розв’язанні проблем». Розв’язання проблемної ситуації розглядається тут як кінцевий етап творчості;
- у третьому напрямі творчі здібності визначаються як загальні здібності із перетворення колишнього досвіду. У ньому творчість протиставляється діяльності, й особливий акцент ставиться на активності несвідомого;
- у четвертому напрямі творчі здібності розуміються як інтегральна якість особистості, що об’єднує інтелектуальний і особистісний компоненти. Творчі здібності оцінюються за здатністю дитини «виходити за рамки необхідного», за проявом інтелектуальної активності в діяльності.

За результатами досліджень С. Доценко подає таке тлумачення творчих здібностей – це «синтез індивідуально-психофізіологічних особливостей особистості і нових якісних станів (змін у мисленні, сприйнятті, досвіді життєдіяльності, мотиваційній сфері), що виникають у процесі нової для індивіда діяльності (у процесі розв’язання нових проблем, завдань), що веде до її успішного виконання або появи суб’єктивно / об’єктивно нового продукту (ідеї, предмета, художнього твору і ін.) [1].

Творча діяльність молодших школярів, як продуктивна форма їхньої діяльності, спрямована на оволодіння досвідом творчого пізнання, створення, перетворення, використання в новій якості об’єктів матеріальної і духовної культури в процесі освітньої діяльності, організованої у співпраці з педагогом, результатом чого стає розвиток у вихованців творчих здібностей як загальної універсальної здатності до творчості. Високий рівень розвитку творчих здібностей молодших школярів передбачає високий рівень розвитку таких психічних процесів, як мислення, уява, пам’ять, мова, увага тощо. Розвиток усіх цих процесів є визначальним для формування творчої особистості.

У молодшому шкільному віці починає розвиватися теоретичне мислення, що веде до перебудови всіх психічних процесів. Важливою умовою для розвитку теоретичного мислення є формування наукових понять і застосування їх на практиці.

Теоретичне мислення дозволяє розв’язувати завдання, ґрунтуючись на внутрішніх ознаках, істотних властивостях і відносинах. Розвиток теоретичного мислення залежить від типу навчання, тобто від того, як і чому дитину вчать. В. Давидов у книзі «Види узагальнення в навчанні» дав порівняльну характеристику емпіричного і теоретичного мислення. Він показав, що для розвитку теоретичного мислення потрібна нова логіка змісту навчальних процесів, так як теоретичне узагальнення не розвивається в надрах емпіричного. Якщо використовувати структурні одиниці теоретичного узагальнення в процесі навчання, то теоретичне мислення буде активно розвиватися і до кінця молодшого шкільного віку повністю сформується. У процесі шкільного навчання відбувається засвоєння й узагальнення знань і

умінь, формуються інтелектуальні операції. Таким чином, у молодшому шкільному віці йде активний інтелектуальний розвиток [2].

Участь учнів у творчих процесах призводить до розвитку творчого мислення та якісної перебудови сприйняття і пам'яті, роблячи їх більш довільними, регульованими. За розвитку мислення дитини важливо враховувати, що це не «недорозвинене» мислення дорослого, і що дитина з віком більше дізнається, розумнішає, стає кмітливою. Мислення дитини якісно відрізняється від мислення дорослого, що диктує в процесі її розвитку спиратися на знання особливостей кожного віку. У дитини мислення може виявлятися дуже рано, тоді, коли перед нею виникає певне завдання, яке може бути стихійним, наприклад, вигадати цікаву гру, а може бути запропоноване дорослими спеціально в контексті розв'язання педагогічних завдань. Дитина молодшого шкільного віку допитлива за своєю природою, їй цікаво пізнавати навколишній світ і створювати власну картину цього світу. Дитина в цьому віці – експериментатор, вона особисто встановлює причинно-наслідкові зв'язки і залежності на основі оперування знаннями, а якщо виникають завдання, то вирішує їх, можливо, і розумово, реально приміряючись і пробуючи. Дитина у своїй уяві уявляє реальну ситуацію і ніби діє в ній.

Список використаних джерел

1. Доценко С.О. Розвиток творчих здібностей учнів початкової школи у процесі вивчення предметів природничо-математичного циклу (теоретичні та методологічні засади) : монографія. – Харків : «Мітра», 2018. – 380 с.
2. Давидов В. «Види узагальнення в навчанні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://stud.com.ua/87506/psihologiya/rozvivalne_navchannya

УДК 373.3 (477.87) «1991-2019»

Талабіра Т.М.,
магістрант 1 курсу,
спеціальності «Початкова освіта»
Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК ОСВІТИ ЗАКАРПАТТЯ ПЕРІОДУ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ (1991 - 2019 РР.)

Розвиток сучасного інформаційного суспільства зумовив потребу переосмислення значення освіти в цивілізаційному вимірі. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. утверджує позицію держави щодо створення єдиного європейського освітнього простору «від дитячого садка до університету». Початкова школа в цьому ряду завжди відігравала роль фундаменту системи національної освіти. Сьогодні в Україні продовжується робота над проектом Концепції нової української школи, де чільне місце відводиться першій ланці, адже набуті в початковій школі особистісні якості, знання, вміння, компетентності визначають світогляд,



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>